

УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО УЧЕБНИЯ ПРЕДМЕТ ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО ЗА IX КЛАС (ОБЩООБРАЗОВАТЕЛНА ПОДГОТОВКА)

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Обучението по *изобразително изкуство* в първи гимназиален етап е насочено към умения, знания и отношения, които формират цялостен и задълбочен интерес към постиженията на националната и световната художествена култура. Художественото образование през този етап е базирано върху индивидуалния опит и творческия потенциал на всеки ученик и неговите възможности за свободно изразяване на идеи и позиции чрез знания и умения от областта на изобразителните изкуства. Учебният предмет *изобразително изкуство* през първи гимназиален етап развива и систематизира знания, които ученикът е придобил в прогимназиалния етап. Нов акцент се явяват знанията и дейностите, свързани с теорията и историята на изкуството и връзката между изкуството и виртуалната среда. Основна цел на обучението по *изобразително изкуство* е стремежът към изграждане на художествена култура и съвременни критерии за ориентиране в света на изкуството.

Обучението по *изобразително изкуство* в IX клас е насочено към: овладяване на знания за функционирането на изобразителното изкуство в контекста на културата и връзката му с религията, други изкуства и социални структури; усвояване на базисни знания за отношението изкуство и религия; осъзнаване на социалната роля на карикатурата; разширяване и задълбочаване на знанията и уменията в областта на технологиите в декоративно-приложните и сценични изкуства; прилагане на дигиталните технологии за възприемане на изкуство и в творческата дейност на учениците; развиване на умения за възприемане и интерпретация на художествени произведения; усвояване на базисни знания за водещи национални и регионални музеи в България и формиране на интереси към националното художествено наследство.

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО В КРАЯ НА КЛАСА

ОБЛАСТИ НА КОМПЕТЕНТНОСТ	ЗНАНИЯ, УМЕНИЯ И ОТНОШЕНИЯ
<p>Изкуството и неговата история</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Коментира взаимовръзката между религиозно изкуство и религия • Описва произведения на религиозна тема, като разпознава образи и атрибути на божества • Обяснява и оценява значението на изкуството за религията • Описва художествени произведения на основата на съдържателни и стилистични белези • Анализира връзките на изкуствата с философията, религиозните вярвания и популярната култура. • Коментира устно или писмено идеи и възгледи за изкуството на различни български автори • Изброява най-големите музеи и изложбени центрове в България, познавайки най-общо историята им • Оценява значението на българските художествени музеи за българската култура, като се аргументира • Познава основни художествени професии и ги разграничава • Разграничава работата на художника, художника - учител, художествения критик, историка на изкуството • Оценява социалната роля на професиите в изкуството и коментира тяхната специфика • Описва произведения на художници, като разграничава тема (сюжет), материал и изразни средства, и изразява лично отношение • Коментира идеи и/или възгледи за изкуството на художници и изразява лично мнение
<p>Художествена дейност</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Познава особеностите на видовете и жанровете изобразително изкуство, коментира и ги открива в дадени произведения • Обяснява процеса на създаване на свои творби и проекти, като коментира теми, образи и символи,

	<p>използвани в тях</p> <ul style="list-style-type: none"> • Разбира значението на дигиталните технологии за проектиране и представяне на творчески идеи
Визуална култура и медии	<ul style="list-style-type: none"> • Описва съвременни модели за визуализиране на социален опит и творби със социална насоченост • Обяснява ролята на карикатурата за разкриване на актуални проблеми на обществото • Демонстрира умения за проучване на художествени музеи в България чрез интернет • Коментира разширените граници на съвременното изкуство в диалог с другите изкуства • Осъзнава възможностите на изкуството за представяне на информация и разработва проекти за културното многообразие и взаимното разбирателство

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
Изкуство и религия	<ul style="list-style-type: none"> • Описва най-общо особеностите на религиозното изкуство. • Разбира и обяснява най-общо връзката между религия и изкуство. • Разпознава образи и атрибути на божества в художествени произведения на религиозна тема. • Обсъжда ролята на изкуството за религията. • Оценява значението на религиозните изображения за функционирането на религията. 	<p>храм религиозно изкуство утвар религиозни образи и символи</p>
Художник и творчество – професията на	<ul style="list-style-type: none"> • Познава основни видове професии в областта на 	художникът учител

художника	<p>архитектурата и изобразителните изкуства (архитект, скулптор, живописец, график, дизайнер, сценограф, керамик и др.)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Разграничава различни видове професии според вида художествена дейност. • Оценява значението на художествените професии за обществото и коментира тяхната специфика. 	художествен критик историк на изкуството
Художествени музеи и галерии в България	<ul style="list-style-type: none"> • Познава и назовава основни художествени музеи в България: Национална художествена галерия, Национален етнографски музей, Национален исторически музей, • Извършва посещение и демонстрира знания за художествен музей (художествена галерия) в България, като описва най-общо различни видове експозиции • Коментира значението на националните музеи и художествени галерии за българската култура и национална идентичност. 	Национален художествен музей Регионален художествен музей
Изобразителното изкуство и другите изкуства - сценични изкуства	<ul style="list-style-type: none"> • Обяснява връзката на изобразителното изкуство със сценичните изкуства, като дава подходящи примери. • Изготвя сценографски проект за спектакъл. • Коментира ролята на сценографското решение за въздействието на спектакъла. 	сценични изкуства сценично осветление
Изкуството на карикатурата	<ul style="list-style-type: none"> • Познава особеностите на карикатурата и нейната социална функция. • Разграничава жанрове в карикатурата. • Създава шарж, като използва графични, живописни или пластични изразни средства. • Коментира произведения на карикатурата и изразява позиция. 	карикатура шарж деформация

<p>Технологии в декоративно-приложните изкуства</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Разбира специфични особености на основни и нови техники и технологии в декоративно-приложните изкуства. • Осмисля значението на народните приложни изкуства и занаяти за националната и културната идентичност. • Коментира връзката между декоративно-приложните изкуства и традиционните техники и технологии на художествените занаяти. 	<p>народни приложни изкуства художествени занаяти</p>
<p>Художествената култура и новите средства за информация и комуникация</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Познава произведения на изкуството от различни култури чрез интернет. • Използва съвременни технологии за разглеждане на произведения на изкуството на различни народи. • Разработва проект в екип по теми за културното многообразие и взаимното разбирателство. • Обсъжда произведения на тема културно многообразие и взаимно разбирателство. 	<p>културно многообразие</p>

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНО ПРОЦЕНТНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЗАДЪЛЖИТЕЛНИТЕ УЧЕБНИ ЧАСОВЕ ЗА ГОДИНАТА

Годишният брой часове за изучаване на учебния предмет изобразително изкуство в IX клас е определеният годишен брой часове в прилагания в училището рамков учебен план.

Новите знания се въвеждат чрез теоретични уроци (уроци, свързани с теория и с историята на изкуството) и уроци с практически изобразителни задачи. Практическите дейности са свързани с усвояване на нови знания и умения, съдействат за затвърждаване и развиване на изобразителни умения, за разгръщане на творчески способности и въображение.

Упражненията в обучението по изобразително изкуство се включват в практическите дейности и са неразделна част от художествената практика на ученика.

Учебната програма предоставя свобода при подбора на методите и средствата за постигане на очакваните резултати. В този смисъл темите за учебно съдържание не следва да са в задължителна последователност.

Съотношението между разпределението на часовете по различните дейности, цитирани в таблицата, е относително и приложението му зависи от конкретните условия в учебната практика.

За нови знания	60%
За упражнения и практически дейности	22%
За преговор и обобщение	10%
За контрол и оценка	8%

СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Текущо оценяване

- на теоретическата подготовка - знания от теорията и историята на изкуството чрез текущо изпитване (устно или писмено/и тестове).
- на практическата подготовка - резултат от изпълнение на изобразителни задачи с традиционни и нетрадиционни материали и изразни средства според очакваните резултати по темите на учебното съдържание и индивидуалните умения и интереси на учениците.
- на възложени задачи за домашна работа.

Забележка: По време на обучението в клас и извън училище се възлагат проекти или друг тип проучвателни или изобразителни задачи, които се оценяват по критериите на компетентностите (знания, умения, отношения).

Комплексна оценка

Оценката е комплексна. Тя включва резултатите от теоретическата и практическата подготовка. Комплексната оценка отразява участието на ученика в учебния процес по изобразително изкуство съобразно неговите предпочитания към теоретическата или практическата подготовка.

Активността на ученика се поощрява.

Съотношение при формиране на срочна оценка:

Текущи оценки (от устни, от писмени, от практически изпитвания)	60%
Оценки от контролни работи	10%
Оценки от други участия (работа в час, изпълнение на домашни работи, работа по проекти – портфолио, колективни прояви и изложби, конкурси и др.)	30%

ДЕЙНОСТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КЛЮЧОВИ КОМПЕТЕНТНОСТИ, КАКТО И МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ

Дейностите по *изобразително изкуство* в IX клас могат да се реализират в класната стая, на територията на училището или извън училище. Тези дейности не са свързани само с конкретна тема, а имат междупредметен характер и са насочени към придобиване на определени ключови компетентности.

Обучението по *изобразително изкуство* в IX клас осигурява възможности за осъществяване на учебен процес в следните видове форми:

Дейности, реализирани в/или извън класната стая	Дейности, реализирани извън училището	Дейности в природна и в социално-културна среда
<ul style="list-style-type: none"> • Участие в изложби, конкурси, срещи с дейци на културата и художници • Участие в живота на класа, училището с художествени изяви 	<ul style="list-style-type: none"> • Участие в учебни екскурзии • Участие в пленер • Посещения в изложбени зали, ателиета на художници, културни центрове, музеи и художествени галерии • Възприемане на скулптурни творби на открито, архитектурни паметници 	<ul style="list-style-type: none"> • Участие във фестивали • Участие в екологични акции • Участие в културни инициативи и празници, представящи културното многообразие • Участие в информационни и културно-образователни инициативи

Учебният предмет *изобразително изкуство* допринася за обогатяване на познанията и практическия опит на учениците със средствата на изобразителното изкуство.

Връзки и взаимодействия с други учебни предмети се осъществяват на единна познавателна и практическа основа.

Понятия и проблеми с интегрален и междудисциплинарен характер: природа, обект, среда, система и подсистема, процеси, явления, устройство, модул, технология, вещество, материя, личност и общество, историческо развитие, културно-историческо наследство, епоха, стил, течение, направление, вид, жанр, сюжет, тема, изразни средства, знаци и символи, форма, обем, пространство, композиция, хармония, контраст, ритъм, движение, пропорции, перспектива, асоциация, памет, въображение, творчество.

Образователните дейности в обучението по изобразително изкуство не са свързани само с конкретните теми. Те имат междупредметен характер и са насочени към придобиване на ключови компетентности, ориентирани към личностното развитие на ученика.

Ключови компетентности	Дейности и междупредметни връзки
<i>Компетентности в областта на българския език</i>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ умения за изказване в дискусия; ✓ спазване на езиковите норми при изложението; ✓ умения за формулиране на теза, за привеждане на аргументи; ✓ способности за обобщаване на разсъждения за понятия: историческо развитие, културно-историческо

	<p>наследство, философски идеи;</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ умения за писмено общуване и общуване на роден език; ✓ описване обекти, произведения на изобразителното изкуство и визуални елементи за социална комуникация; ✓ използване знания за езика, усвояване и употреба на понятия за изобразителното изкуство: направление, жанр, сюжет, изразни средства, художествена критика; ✓ Разбира, използва, съпоставя, оценява и осмисля различни по формат текстове (непрекъснат – писмена реч, организирана в изречения, структурирани в абзаци; прекъснат – таблица, графика, диаграма, списък, изображение и др.; смесен – комбинация от прекъснат и непрекъснат текст), включително и дигитални, за изпълнение на определени задачи.
<i>Умения за общуване на чужди езици</i>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ разбиране на културното многообразие чрез общуване на чужди езици; ✓ обогатяване на знанията за изобразителното изкуство и художествената култура в други страни, прилагане знания за общуване и подбор на информация за произведения в изкуството;
<i>Математическа компетентност и основни компетентности в областта на природните науки и на технологиите</i>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ разбиране алгебрични и геометрични зависимости, приложени в произведения на изкуството и технологиите; ✓ прилагане на знания за понятия с общ характер: система и подсистема, процеси, явления, устройство, модул, технология;
<i>Дигитална компетентност</i>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ познаване на възможностите на компютъра и прилагане на компютърни програми за проучване, систематизиране, обработване, архивиране и ползване на информация; ✓ интерактивна употреба на информационно-комуникативни технически средства за възприемане на художествени произведения, сбирки, виртуални посещения на галерии; ✓ употреба на информационни и технически средства за презентиране произведения на съвременно изкуство;
<i>Умения за учене</i>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ развиване на познания за художествени творби и творчески дейности; ✓ планиране на самостоятелната работа на ученика;

<p><i>Социални и граждански компетентности</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ изразяване на междуличностни и межкултурни умения за общуване чрез произведения на изкуството (картини, филми, видеоклипове); ✓ създаване на колективни творчески проекти по изучаваните теми; ✓ развиване на толерантност при участия в колективни творчески изяви и проекти; ✓ развиване на умения за екипна работа по дейности;
<p><i>Инициативност и предприемчивост</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ развиване на инициативност, креативност и новаторство, активно участие в творчески проекти; ✓ планиране и осъществяване на индивидуални и групови изследователски задачи, работа в екип; ✓ практическо използване на материали и пособия, представяне на резултати в обществена среда;
<p><i>Културна компетентност и умения за изразяване чрез творчество</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ разбиране значението на естетизацията на околната среда за човека (природна и обществена); ✓ проявяване на толерантност към културното многообразие; ✓ развиване на естетическа култура чрез артистично себеизразяване и участие в творчески дейности; ✓ формиране на художествена култура при възприемане на произведения от изобразителното изкуство в музеи, галерии и сбирки в културни центрове;
<p><i>Умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот и спорт.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ проява на лична отговорност за опазване на околната среда и здравето на човека чрез участие в инициативи с творчески дейности и проекти; ✓ решаване на социални проблеми за преодоляване на различия и неравенство между хората чрез разпространение на произведения на изкуството на социална тематика.

Забележка: Посочените дейности са примерни и не изчерпват възможностите за изграждане на междупредметни връзки.